

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

«Ένας λαός υφώνεται άμα
δείξη πως δέ φοβάται την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 2 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 285

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ιστορικά Ξεγυμνώματα (συνέχεια).
ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Για ένα άλλο δράμα και μια κοινωνία (τέλος).
Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Τα Γεωργικά του Βιργιλίου. — Βιβλίο δεύτερο.
ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ. Για ένα δράμα, για έναν κριτικό.
ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. Της κλεμμένης ή μάνας.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Στον «Εργάτη» του Βόλου. ΒΡΗΜΟΝΑΣ. Διορθώματα.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μ. Δ. Φραγκούδης, Μητρος Δεσποίνης. ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ

§ 8

Πατριαρχικές Δημοπρασίες.

Δέν άργήσανε νά τό νοιώσουνε οί 'Οσμανλήδες πώς δέν είχαν ανάγκη νά σεβαστούνε τά πρώτα ταξίματα τους, άφού μήτε ο παραμικρός πιά φόβος γιά ένωση μέ τή Δύση δέν έμνησκε κατόπι από διάφορα Εύρωπαϊκά περιστατικά. Γλήγορα λοιπόν κατάντησαν άγραφο χαρτί τά Βεράτια. Έβαλαν κ' οί 'Ιησουίτες τό μερτικό τους, κυνηγώντας την ταπεινώσή μας μέ κάθε μέσο. 'Ο,τι όμως δέν έκαμε μήτε ο λιγοστεμένος φόβος της Δύσης, μήτε ή 'Ιησουίτικη ραδιουργία τά πόσωσαν οί 'Εκκλησιαστικοί άρχηγοί μας ίδιοι τους, μέ τή φιλαρχία, μέ τή φιλοχρηματία, μέ την πρόστυχη πολιτική τους. Καί τί νά περιμένεις άλλο; 'Ολοι οί άνθρωπώτεροι είχανε φύγει, καθώς γνωρίζουμε, κι αφήκανε, μέ λίγες και μικρές εξαίρεσεις, τό καταπάτι στον τόπο. 'Απ' αυτό τό καταπάτι έπρεπε νά βγούνε όδηγοί, προυχόντοι, ιερείοι, δεσποτάδες, πατριαρχάδες. Είναι άραγες νάπορήσουμε πού έγιναν όλα έγιναν; 'Η δέν είναι καλλίτερα νά δοξάζουμε τό Θεό της Ρωμιοσύνης; πού δέ μάς ήρθανε και χειρότερα, πού δέν κατέθηκε τέλειος όλεθρος νά μάς σαρώση από τή γής; 'Ο ιστορικός πού ακολουθώμε δέ θέλησε στην άρχή νά τά φιλολογήση αυτά, άφού, λέει, μήτε ο Μελέτιος δέν είχε τό θάρρος νά τά καλοπή. Τί ανάγκη, λέει, μια κ' έλειψαν πιά εκείνα τά σκάνταλα! Μού φαίνεται κρίμα πού τον άρμήνεψε έτσι της ιστορίας τό χαρακτήρα και τό σκοπό. Προχωρώντας ως τόσο δηγέται άρκετά γιά νά μ'ην καταφύγουμε

σε ξένες πηγές, και μέλιστα φαρμακωμένες από θρησκευτικά και φυλετικά μίσητα. Άρκετά πικρή ή γυμνή ή αλήθεια.

Άρχισαν τό χορό μερικοί από την Τραπεζούντα, ύστερ' από τό χαλασμό της (1461). Έταξαν του Σουλτάνου χίλια φλουριά τό χρόνο άν άφινε νά μπή δικός τους Πατριάρχης άντίς τό Μάρκο τό Δεύτερο. Κ' έτσι ανέθηκε ο Συμεών ο Τραπεζούντιος. Περνούνε δέν περνούνε δυό χρόνια, κι ο Διονύσιος της Φιλιππούπολης προσφέρει δυό χιλιάδες. Δικός του λοιπόν ο θρόνος. Άλλα δώδεκα χρόνια, κι ο Ραφαήλ προσφέρει του Σουλτάνου κ' ένα πεσκέσι από πεντακόσα φλουριά. Λίγο ακόμα, και τό χρονάτικο δόσιμο γίνεται τρείς χιλιάδες φλουριά, ξω τά πεσκέσια σε αλικούς, σ' ευνούχους, γενίτσαρους, γυναίκες του σεραγιού κτλ. Αυτά όλα τά πλέρωνε βέβαια τό δυστυχισμένο τό σπέρμα. Άργότερα, στα 1508, ο Παχούμιος ο Δεύτερος σιωσκα χιλιάδες φλουριά γιά νά διαδεχτή τόν ξορισμένο τόν 'Ιερεμία τό Δεύτερο. Έτυχε τότες νά βρίσκεται στην Πόλη ο 'Αλεξανδρείας, και νά παραπονεθώ στο Ντιβάνι, πού δέχτηκε τόν άνάξιο τόν Παχούμιο. Πρόστιμο λοιπόν κι ο 'Αλεξανδρείας, τρείς χιλιάδες φλουριά, γιά νά μ'ην πάθη χειρότερα. Δέν περνάει πολύς καιρός, και γίνεται νέα δημοπρασία. Άνέθηκε τότες τό Πατριαρχίληκι είκοσιτέσσερες χιλιάδες φλουριά, κι άγοραστής ο «Φιλιππουπόλεως». Μόλις καλοκαθίζει ο «Φιλιππουπόλεως», κ' οί φίλοι του 'Ιερεμία προσφέρουνε σκράντα χιλιάδες φλουριά γιά τόν άδερφό του τό Νικηφόρο. Δέχεται ο Σουλτάνος, ανεβαίνει στο θρόνο ο Νικηφόρος.

Αυτά, όταν έπαιρνε τόν παρ' ο Σουλτάνος. Άργότερα όμως, τό δέκατο έβδομο αιώνα, όταν ή δουλειά αυτή πέρασε στους Βεζίρηδες, ο Μέγας Βεζίρης 'Αλή Πασάς ζητούσε πεσκέσι εκατό χιλιάδες φλουριά, κι όχι γιά πατριαρχίληκι, παρ' γιά καμιά τρακοσαριά Μητροπολίτες πού έγκρινε. Εόδεψε τότες ο Πατριάρχης τριάντα χιλιάδες τάλλαρα γιά νά συχάση τόν 'Αλή. Όταν οί 'Ιησουίτες ραδιουργούσανε γιά νά ρίξουν τόν Κύριλλο τό Λούκαρι, ξόδεψαν κι αυτοί σκράντα χιλιάδες τάλλαρα. Κι όταν πάλε οί φίλοι του Κύριλλου άναγκαστήκανε νά πολεμήσουνε μέ τά ίδια όπλα τους 'Ιησουίτες, και νά ξανανεβάσουν τό Λούκαρι, μόλις πέτυχαν άφού ξόδεψαν εκατόν ογδόντα χιλιάδες τάλλαρα. Σ' έβδομηντα έφτά χρόνια μέσα, από τά 1623 ως τά 1700 έχουμε πενήντα πατριαρχάδες μέ πενήντα χοντρές δωροδοκίες.

Έίχε καταντήσει είδος διπλή ψώρα κ' έτρωγε τό έθνος. 'Η τούρκικη ή άχόρτασιά μεγάλωνε την κληρική σιμωνία, κ' ή κληρική σιμωνία θέριευε την

τούρκικη την άχόρτασιά. Πατριάρχης πιά δίχως δωροδοκία δέν μπόρεσε νά θρονιαστή.

Τά οικονομικά της Μεγάλης 'Εκκλησίας είχανε φτάσει στα μη παρακείθε. Βγήκε μια φορά ο 'Ηγεμόνας της Μολδαβίας ο Βασίλειος, και πλέρωσε τά εκκλησιαστικά τά χρέη. Έστερ' από εκατό χρόνια όμως τά χρέη του κοινού έγιναν, κατά τό λέγει του Σχμουήλ του Πρώτου, κι από τίς Πυρκαϊδες πιά μεγαλύτερα.

Δέν είναι ανάγκη νά πάμε παρεμπρός γιά την ώρα. Καιρός μας νά σταθούμε, και νά μείνουμε βουβόι από τή θλίψη κι από την άγανάκτηση. Ένα πράμα ως τόσο είναι δίκια νάναφερθώ, πώς όσο κι άν τους βρίσκουμε αξιοκατηγόρητους τους πρώτους πρώτους εκείνους σοφούς γιά την άναρχή τους φευγάλα, δέν πρέπει όμως και νά φροτώσουμε όλα αυτά τά δεινά μας στη ράχη τους. Να, πού περάσανε διακόσια και παραπάνω χρόνια από τήν αλωση, πού κακό, άντίς νά λιγοστεύει μέ τό ξαναγύρισμα της γραμματσώνης, χειρότερε και μεγάλωνε. Τό πολύ άς λέμε πώς ά μνήσκανε από την άρχή στην Πρωτεύουσα τουλάχιστο οί μισοί τους, όχι πού είχαν τάχα δεινοί στα γραμματικά, μά μέ τό νά έτυχαν, άς πούμε πού καλογεννημένοι και πού άνθρωπισμένοι, δέ θάρχιζε μέ τόσο αδιάντροπη γληγοράδα ή σιμωνία κ' ή γενική ή προαχυσία κ' έτσι θά ριζώνουνταν ίσως καί βαθύτερα τά «Προνόμια».

§ 9

Βαθειές ταπεινώσεις και βαθιές φιλοσοφίες.

Όσο γοργοσάλευαν κι άνεβοκατέβαιναν και πηγαίνειρχονταν οί 'Εθνικοί οί 'Αρχηγοί σά δαιμόνοι μέσα στην Κόλψη, άλλο τόσο κ' 'Εκκλησία κ' 'Εθνος βυθιζότανε στην ταπεινώση και στην περιφρόνηση κι από Καταχτητή κι από ξένους. Οί Βασιλικές εκείνες οί τιμές του Μοχαμέτη στον πρώτο σκλάβο Πατριάρχη, τό τάξιμό του πώς ύστερ' από την 'Αγία Σοφία άλλος ναός δέ θά τριγυριστή από μιναρέδες, έγιναν όλα σε λίγον καιρό καπνός. Τους Πατριαρχάδες πιά δέν τους προσδοούσανε Σουλτάνοι και μόνο πού δέν κλωτσούσανε μέσα στο ταπεινό και τό μυριόφτωχο εκκλησίδι πού τους αφήκανε γιά Πατριαρχείο. Δώδεκα εκκλησίες στον καιρό του Μοχαμέτη, δέκα στού Βαγιαζίτη του Δεύτερου, Θεός ξέρει πόσες στον καιρό του Σελίμ του Τέταρτου, — εκείνου δά πού σοφίστηκε νά σφάξη κάθε χριστιανό πού δέν τούρκεβε, — όλες μεταμορφώθηκαν σε Τζαμιά μέ τους μιναρέδες, κι από πεντακόσες Βυ-

*) Κοίταξε αριθ. 281, 282, 283 και 284.